

COP30

**Global Uran Bozori Tendensiyalari 2025-yil
dekabr va yil sarhisobi**

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

2025-YIL YAKUNLARI SARHISOBI

- 2025-yil dekabr oyidagi uran sanoati yakunlari***
- Uran narxlari dinamikasi***
- Uranga bo'lgan taklif va talab***
- Muhim tadbirlar va kelishuvlar***
- Xalqaro atom energetikasi sohasidagi bitimlar***
- Iqlim va moliyaviy majburiyatlar***
- Sanoatdagi hamkorlik va konchilik faoliyati***
- Texnologik innovatsiyalar***
- Global atom energetikasi istiqbollari***

2025-yil dekabr oyi bo'yicha uran sanoati yangiliklari

Dekabr oyida xalqaro uran bozoridagi muqaddam kuzatilgan tiklanish sur'atlari saqlanib qoldi. Bunga atom elektr stansiyalari reaktorlarini qurish loyihalarining jadallashuvi hamda yadro energetikasini qo'llab-quvvatlash bo'yicha siyosiy signal va tashabbuslarning kuchayishi turtki bo'lmoqda.

OECD Yadro energetikasi agentligining dekabr o'rtalarida e'lon qilingan hisobotida global yadro energetikasi quvvatlarining tez kengayishi uran ta'minoti zanjiriga bosimni kuchaytirayotgani qayd etilib, konchilik, geologik qidiruv hamda yoqilg'i sikli infratuzilmasi yo'nalishlarida investitsiyalarni jadallashtirish zarurligi ta'kidlandi.

Uran narxlari ham ushbu omillar fonida oshishda davom etmoqda. Cameco ma'lumotiga ko'ra, 2025-yil dekabr oxirida uranning spot narxi bir funt uchun 81,55 AQSh dollari atrofida shakllandi — bu yil davomida kuzatilgan eng yuqori darajalarga yaqin ko'rsatkich bo'lib, mart oyidagi qariyb 64 AQSh dollari darajasidagi minimumdan sezilarli darajada yuqori hisoblanadi.

Bozordagi qayta tiklanish xaridlar faollashuvi va fondlar tomonidan uran aktivlari jamg'arilishining (akkumulyatsiya) yangilanishi bilan izohlanadi. Yirik energetika kompaniyalari hamda institutsional investorlarning sektorga qaytishi fonida bozor kayfiyati yanada mustahkamlandi. Uzoq muddatli narx indikatorlari ham yuqorilashda davom etmoqda: Sprott analitik agentligi manbaalariga ko'ra, reaktorlar soni ortishi bilan bog'liq barqaror talab kutilmalari fonida muddatli narxlar bir funt uran uchun 86 AQSh dollariga yaqinlashdi.

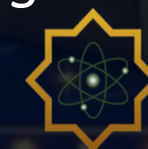
NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

2025-YIL DEKABR OYIDAGI SIYOSIY O'ZGARISHLAR

2025-yil dekabr oyida dunyo miqyosda atom energetikasi xavfsizligini mustahkamlashga qaratilgan siyosiy va tartibga soluvchi tashabbuslar faollashdi. Ushbu jarayon uran ta'minoti masalasida milliy manfaatlar va suveren nazoratni kuchaytirish ustuvor yo'nalishga aylanayotganini ko'rsatmoqda.

Yevropada Shvetsiya parlamenti (Riksdag) — 2024-yil noyabr oyida 2018-yildan buyon amal qilib kelayotgan uran qazib olishga doir moratoriyni bekor qilish to'g'risida qaror qabul qildi. Qaror 2026-yil 1-yanvardan kuchga kirib, "Minerallar to'g'risidagi qonun" doirasida uranni ruxsat etilgan foydali qazilmalar ro'yxatiga qaytardi. Natijada, Yevropadagi aniqlangan uran resurslarining taxminan 27 foiziga teng deb baholanayotgan Shvetsiya zaxiralaridan foydalanish uchun huquqiy asoslar tiklanib, mamlakat mintaqaviy yadro yoqilg'isi ta'minotida uzoq muddatli muhim ishtirokchiga aylanishi mumkin.

Osiyo mintaqasida esa Hindiston 15-dekabr kuni SHANTI–2025 nomli atom energetikasiga tegishli qonun loyihasini taqdim etdi. Mazkur hujjat mamlakat atom energetikasi sohasini ilk bor xususiy sektor ishtirokiga ochishni nazarda tutadi. Uran qazib olish va boyitish faoliyati davlat vakolatida saqlanib qolgan bo'lsa-da, xususiy kompaniyalarga uran importi va uni qayta ishlash imkoniyati berilmoqda. Bu yondashuv atom energetikasi quvvatlarini bosqichma-bosqich kengaytirish, yoqilg'i sikli bo'ylab investitsiyalarni jalb etish hamda xususiy kapital ishtirokini faollashtirishga xizmat qilishi kutilmoqda.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

MARKAZIY OSIYO VA BOSHQA MINTAQALARDAGI SO'NGGI O'ZGARISHLAR

Asosiy ishlab chiqaruvchi davlatlarda uran resurslari ustidan milliy nazoratni kuchaytirish yo'nalishidagi siyosat yanada faollashdi. Jahonda uran yetkazib berish bo'yicha yetakchi hisoblangan Qozog'iston 26-dekabr kuni "Yer qa'ridan foydalanish to'g'risidagi kodeks"ga o'zgartishlar kiritdi. Ushbu tuzatishlarga muvofiq, yangi aniqlanadigan uran konlari bo'yicha ustuvor huquqlar Kazatomprom milliy kompaniyasiga berildi, shuningdek, qo'shma korxonalarda ulushdorlik tarkibi va texnologiyalar transferiga doir talablar kuchaytirildi. Mazkur chora-tadbirlar kelgusidagi uran qazib olish hajmlari ustidan davlat nazoratini mustahkamlashga xizmat qilishi hamda Qozog'istonning strategik ahamiyatga ega mineral resurslarni boshqarish borasidagi uzoq muddatli yondashuvini yaqqol namoyon etadi.

Lotin Amerikasida esa Braziliya ichki uran ishlab chiqarishni kengaytirishga qaratilgan tashabbuslarni boshlab berdi. Mamlakatning davlat taraqqiyot banki — BNDES — dekabr oyida tender e'lon qilib, INB kompaniyasida ishlab chiqarish hajmlarini oshirishni qo'llab-quvvatlash uchun xususiy sheriklarni aniqlashni maqsad qildi. Ushbu tashabbus Angra atom elektr stansiyasi reaktorlarini yoqilg'i bilan ta'minlash, shuningdek, hozirda asosan Rossiyadan import qilinayotgan konversiya va boyitish xizmatlariga bo'lgan qaramlikni kamaytirishga qaratilgan.

Umuman olganda, mazkur siyosiy va institutsional qarorlar global miqyosda uran sektorida davlat nazoratining kuchayishi, bozorlarning tanlab ochilishi hamda ichki ishlab chiqarish salohiyatiga investitsiyalarni jadallashtirish tendensiyasi shakllanayotganini ko'rsatmoqda. Bu jarayon yadro yoqilg'i zanjiri bo'ylab ta'minot muvozanati va investitsiya strategiyalarini tubdan qayta shakllantirmoqda.

AFRIKADA URAN BO'YICHA GEOSIYOSIY YANGILIKLAR

Afrika qit'asida uran resurslarini milliylashtirishga qaratilgan siyosat va xavfsizlik bilan bog'liq xatarlar yuqori darajada saqlanib qolmoqda. Ayniqsa, Nigerdagi vaziyat e'tiborni tortmoqda — mamlakatda harbiy hukumat strategik ahamiyatga ega foydali qazilmalar ustidan nazoratni yanada kuchaytirishda davom etmoqda.

Kanadada joylashgan Global Atomic kompaniyasining ma'lum qilishicha, AQShning Xalqaro taraqqiyot moliyaviy korporatsiyasi (U.S. International Development Finance Corporation) Dasa uran koni loyihasi bo'yicha moliyalashtirish masalasini qayta ko'rib chiqmoqda. Mazkur loyiha yuzasidan yakuniy qaror 2026-yil boshida qabul qilinishi kutilmoqda. Litsenziyalarni bekor qilish bilan bog'liq kengroq cheklovlarga qaramay, Niger hukumati Dasa loyihasini qo'llab-quvvatlashini ochiq bayon qildi hamda uni milliylashtirish rejalari yo'qligini ma'lum qildi. Bu holat tobora qat'iylashib borayotgan siyosiy muhitda mazkur loyihani muayyan istisno sifatida ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, xorijiy operatorlar bilan munosabatlardagi keskinlik saqlanib qolmoqda. Avvalgi yillarda Niger harbiy rahbariyati Orano va GoviEx kompaniyalari tomonidan amalga oshirilgan yirik loyihalarni, jumladan Madaouela koni bilan bog'liq loyihalarni bekor qilgan edi. Bu holatlar mamlakatda siyosiy xatarlarning yuqoriligini yaqqol namoyon etdi.

2025-yil noyabr oyi oxirida Orano yana bir bahsli vaziyat markazida qoldi. Xabarlariga ko'ra, kompaniyaning ekspropriatsiya qilingan Somair konidan taxminan 1 050 tonna "yellowcake" (uran konsentrati) ruxsatsiz ravishda olib chiqilgan. Orano mazkur materialning tashilishi jiddiy xavfsizlik va himoya xatarlarini keltirib chiqarishi mumkinligidan ogohlantirdi. O'z navbatida, Niger davlat OAVlari hukumatning ushbu mahsulotni xalqaro bozorlarda sotish bo'yicha "qonuniy huquqi" mavjudligini ta'kidladi..

SHIMOLIY AMERIKADA URAN SANOATI RIVOJI

Shimoliy Amerikada uran sohasidagi loyihalar barqaror tartibga solish muhitida izchil rivojlanib, mintaqaning ishonchli ta'minot tayanchi sifatidagi rolini yanada mustahkamladi.

Kanadada Denison Mines kompaniyasi 2025-yil oxirida Wheeler River qo'shma loyihasi doirasidagi Phoenix loyihasi yakuniy tartibga soluvchi ruxsatnomalar olinishi sharti bilan "qurilishga tayyor" holatga keltirilganini ma'lum qildi. Birinchi ishlab chiqarishni 2028-yilda boshlash rejalashtirilmoqda. Bu esa Phoenix loyihasini Kanadada Cigar Lake konidan keyin ishga tushiriladigan ilk yirik yangi uran koniga aylantirishi, shuningdek, Athabasca havzasida past tannarxli va ekologik iz qoldirishi nisbatan kam bo'lgan in-situ recovery (ISR) texnologiyasi uchun namunaviy loyiha sifatida shakllanishi mumkinligini ko'rsatmoqda.

Amaldagi yirik ishlab chiqaruvchilar ham ta'minot barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynashda davom etdi. Cameco kompaniyasi Cigar Lake, McArthur River va Key Lake kabi asosiy ishlab chiqarish obyektlarida barqaror hajmlarni saqlab qoldi hamda global ta'minot sharoitlari tobora keskinlashib borayotgan bir paytda uzoq muddatli shartnomalar bo'yicha yetkazib berish majburiyatlarini to'liq bajardi.

AQShda yangi yirik uran konlari ishga tushirilmagan bo'lsa-da, siyosiy signal va yondashuvlar kuchaydi. 2025-yil oxirida Tramp ma'muriyati tomonidan e'lon qilingan muhim mineral resurslar ro'yxatining yakuniy yangilanishida uran yana strategik material sifatida qayta belgilandi. Bu qaror AQShda ichki uran ta'minot zanjirlarini tiklashga qaratilgan federal e'tibor kuchayayotganini anglatadi. Amaliy mexanizmlar hali aniqlashtirilmagan bo'lsa-da, mazkur belgilash kelgusida geologik qidiruv, qazib olish va atom energetikasi yoqilg'i sikliga investitsiyalarni rag'batlantirish yo'lida muhim siyosiy qadam sifatida baholanmoqda..

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

NAMIBIYA URAN SANOATINI KENGAYTIRISHDA DAVOM ETMOQDA

Boshqa mintaqalardagi cheklovlardan farqli ravishda, Namibiya uran sektorini izchil kengaytirishni davom ettirib, dunyodagi uchinchi yirik ishlab chiqaruvchi sifatidagi mavqeini yanada mustahkamladi. 2025-yil oktyabr oyigacha bo'lgan davrda mamlakatda uran ishlab chiqarish hajmi yiliga nisbatan qariyb 22 foizga oshdi. Bu o'sish Husab konida to'liq ishlab chiqarish rejimining saqlanib qolishi hamda qazib olish samaradorligining yaxshilanishi bilan izohlanadi.

Xitoyning Guangxi Nuclear Group tarkibiga kiruvchi Swakop Uranium kompaniyasi tomonidan boshqariladigan Husab koni hozirda dunyodagi eng yirik ochiq usulda ishlatilayotgan uran koni bo'lib, Namibiya konchilik iqtisodiyotining tayanch loyihalaridan biri hisoblanadi.

Uzoq muddatli operatsion barqarorlikni ta'minlash maqsadida Swakop Uranium 10-dekabr kuni NamWater bilan Swakopmund shahri yaqinida yangi dengiz suvini chuchuklashtirish (desalinatsiya) zavodini qurish bo'yicha qo'shma korxona to'g'risida kelishuv imzoladi. Yiliga 20 million kub metr suv ishlab chiqarish quvvatiga ega bo'lishi rejalashtirilgan mazkur obyektga kiritiladigan investitsiyalar hajmi 176 mln AQSh dollari atrofida baholanmoqda. Ushbu loyiha Erongo mintaqasida eng yirik suv iste'molchisi bo'lgan Husab konining barqaror suv ta'minotini kafolatlashga qaratilgan.

Umuman olganda, mazkur o'zgarishlar Namibiyada investitsion muhitning barqarorligini, shuningdek, Xitoy–Namibiya hamkorligining chuqurlashib borayotganini yaqqol ko'rsatmoqda. Global miqyosda uran ta'minoti keskinlashib borayotgan bir sharoitda Namibiya jahon uran ta'minot zanjirida muhim o'sish markazlaridan biri sifatida shakllanib bormoqda..

2025-YIL DEKABR OYIDAGI URAN SANOATI: YAKUNIY XULOSA

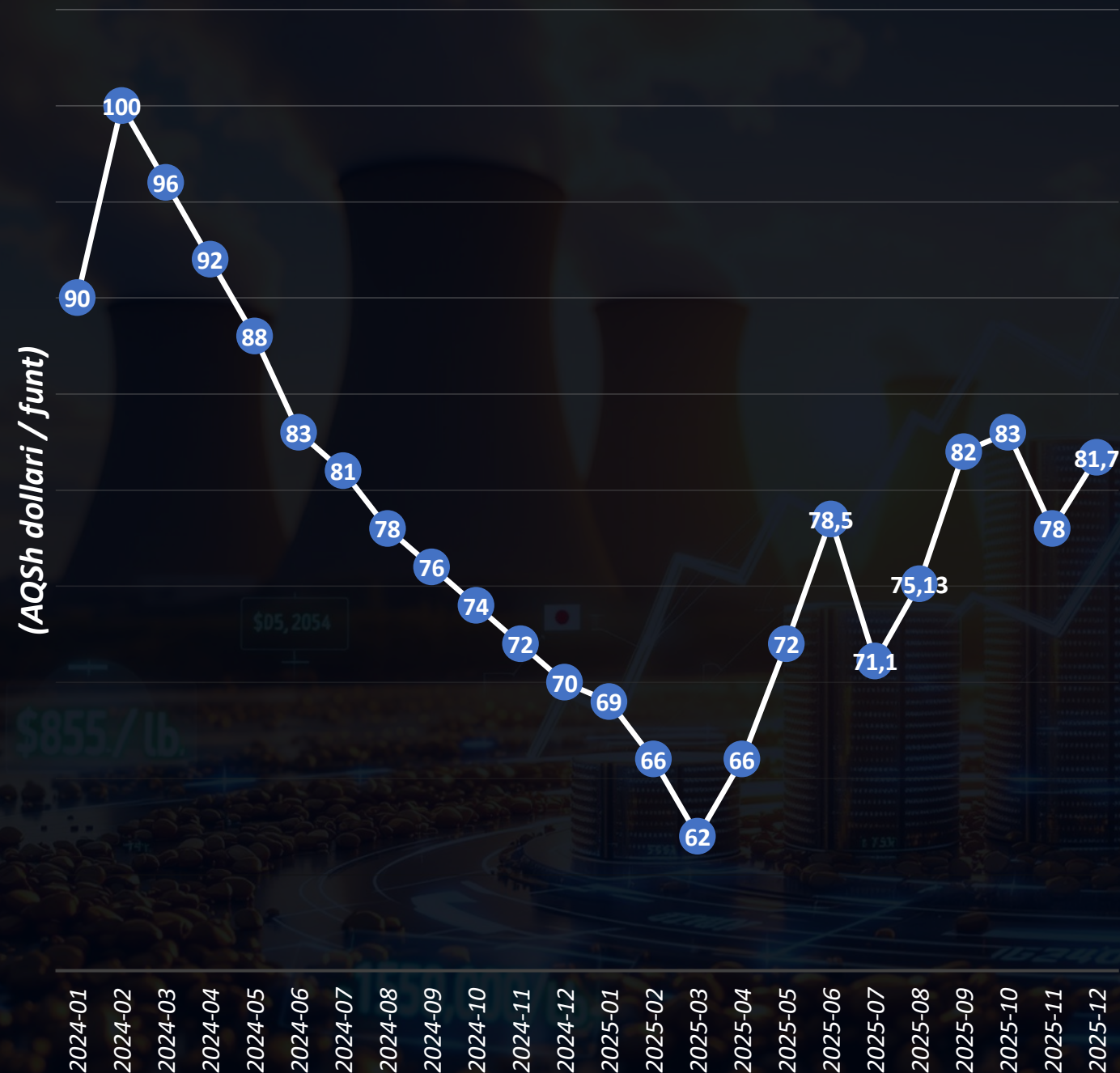
Umuman olganda, 2025-yil dekabr oyi uranning toza energetikaga o'tish jarayonidagi strategik ahamiyatini yana bir bor yaqqol tasdiqladi. Shu bilan birga, mazkur davr geosiyosiy, me'yoriy-huquqiy va ekologik yo'nalishlarda tobora chuqurlashib borayotgan qarama-qarshiliklarni ham ochib berdi. Shvetsiya, Hindiston va Qozog'istonda amalga oshirilgan siyosiy o'zgarishlar atom energetikasi yoqilg'i ta'minoti zanjirlarini mustahkamlashga qaratilgan global intilishni aks ettirsa, Afrikaning ayrim hududlarida, xususan Nigerdagi beqarorlik hamda Alyaska kabi mintaqalarda mahalliy hamjamiyatlarning qarshiligi suverenitet va "ijtimoiy litsenziya" bilan bog'liq xatarlar saqlanib qolayotganini ko'rsatmoqda.

Bozor asoslari esa ijobiylikicha qolmoqda. Reaktorlar qurilishining rekord darajada kengayishi, spot narxlarning yuqori darajada shakllanishi hamda uzoq muddatli yoqilg'i shartnomalarining ko'payishi global uran bozorida taklif va talab muvozanati tobora torayib borayotganidan dalolat beradi. Sanoat kuzatuvchilariga ko'ra, yangi uran konlarini ishga tushirish jarayoni odatda juda uzoq davom etadi — ko'pincha kashfiyotdan ishlab chiqarishgacha bo'lgan davr 20 yilga yaqin vaqtni oladi. Shu bois, Avstraliya, Afrika va Amerika qit'asida so'nggi yillarda e'lon qilingan investitsiya majburiyatlari va geologik qidiruv faolligi 2030-yillarda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan tarkibiy ta'minot tanqisligining oldini olishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Mazkur omillar majmuasi uranni nafaqat toza energetika rivojining muhim elementi, balki to'liq strategik xomashyo sifatida namoyon qilmoqda. Uzoq muddatli qiymatni qaysi ishlab chiqaruvchilar va qaysi yurisdiksiyalar egallashi esa investitsiyalarning o'z vaqtida yo'naltirilishi, tartibga solish muhitining barqarorligi hamda geosiyosiy xatarlarni samarali boshqarish darajasiga bevosita bog'liq bo'ladi.

O'RTACHA OYLIK URAN NARXI

2025-YILDA BOZOR NARXLARI DINAMIKASI

2025-yilda uran narxlari talabning asosiy omillari yaxshilanishi fonida sezilarli darajada oshdi. TradeTech ma'lumotlariga ko'ra, uran oksidining spot narxi mart oyining oxirida bir funt uchun qariyb 64 AQSh dollari darajasidan yil yakuniga kelib 81,70 AQSh dollari atrofida shakllanib, taxminan 11 foizga o'sdi. Cameco ma'lumotlari ham ushbu trendni tasdiqlaydi: narxlar sentabr oyida bir funt uchun 82 AQSh dollariga yaqin cho'qqiga chiqib, yil oxirida 81,60 AQSh dollari darajasida yopildi. Uzoq muddatli shartnoma narxlari ham mustahkamlandi. TradeTechning uzoq muddatli narx indikatorini bir funt uchun qariyb 87 AQSh dollariga yetib, atom energetikasi sohasida elektr energiyasi ishlab chiqaruvchilar tomonidan yoqilg'i bo'yicha shartnomalar tuzish faolligi oshganini aks ettirdi. Talabning o'sishi atom energetikasi quvvatlarining kengayishi, toza energetika siyosatlari hamda texnologiyaga tayanadigan tarmoqlarda elektr energiyasi iste'molining ortishi bilan izohlanadi. Umuman olganda, 2025-yilda uran oksidi narxlari bir funt uchun 60 dollarning o'rtacha darajalaridan 80 dollarning quyi chegaralarigacha bo'lgan oraliqda shakllandi. Ushbu narx dinamikasi ta'minotning tobora cheklanishi va uzoq muddatli talab istiqbollarning ijobiy baholanishi bilan qo'llab-quvvatlandi.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

URANGA BO'LGAN TAKLIF VA TALAB

2025-yilda global reaktorlar uchun yoqilg'i talabi o'sishda davom etdi. World Nuclear Association baholashlariga ko'ra, atom energetikasi reaktorlarining uranga bo'lgan yillik ehtiyoji taxminan 68 920 tonna uranni tashkil etdi, bu 77 ming tonna uran oksidiga teng bo'lib, 2024-yilga nisbatan qariyb 3 foizlik o'sishni anglatadi.

Uzoq muddatli prognozlar esa talabning yanada sezilarli darajada oshishini ko'rsatmoqda. Ma'lumotlarga ko'ra, 2040-yilga kelib global uran ehtiyoji asosiy (reference) ssenariy bo'yicha 107 ming tonna, yuqori (upper) ssenariy bo'yicha esa 204 ming tonna uran darajasiga yetishi mumkin.

Shu bilan birga, global atom energetikasi ishlab chiqarish quvvatlari ham izchil kengayib bormoqda. 2025-yil o'rtalarida taxminan 398 gigavatt elektrni tashkil etgan umumiy quvvatlar 2030-yilga borib 438 gigavatt elektr, 2040-yilga kelib esa qariyb 746 gigavatt elektr darajasiga yetishi kutilmoqda. Ushbu dinamikalar atom energetikasi rivoji fonida uranga bo'lgan talabning uzoq muddatli, ko'p yillik barqaror o'sishini ta'minlaydi..

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

URANGA BO'LGAN TAKLIF VA TALAB ISTIQBOLLARI

Taklif tomonida, 2024-yilda global uran qazib olish hajmi 60 213 tonna uranni tashkil etdi, bu 71 006 tonna uran oksidiga teng bo'lib, reaktorlarning yillik ehtiyojining qariyb 90 foizini qopladi. Yetakchi ishlab chiqaruvchi sifatida Qozog'iston o'z mavqeini saqlab qoldi — mamlakat jahon ishlab chiqarishining taxminan 39 foizini ta'minladi. Undan keyingi o'rinlarda Kanada (24 foiz) va Namibiya (12 foiz) joy oldi.

Yirik ishlab chiqaruvchilar kesimida Kazatomprom 12 463 tonna uran, Cameco 10 193 tonna uran, Orano esa 6 815 tonna uran ishlab chiqardi. Ishlab chiqarish texnologiyalari tarkibida in-situ recovery (ISR) usuli ustunlikni saqlab qolib, yil yakunlariga ko'ra umumiy hajmning yarmidan ortig'ini tashkil etdi.

Shu bilan birga, ishlab chiqarish hajmlarining oshishiga qaramay, sanoat mutaxassislari uzoq muddatli talab o'sishini qondirish uchun qo'shimcha investitsiyalar zarurligini ta'kidlamoqda. Hozirda muhim ikkilamchi zaxiralar mavjud bo'lib, jumladan, AQShda fuqarolik ehtiyojlari uchun mo'ljallangan taxminan 42 ming tonna uran, Yevropa Ittifoqida esa qariyb 40 ming tonna uran zaxiralari saqlanmoqda. Biroq, ushbu zaxiralar vaqt o'tishi bilan qisqarib borishi kutilmoqda.

Umuman olganda, 2025-yil qazib olinadigan uran ishlab chiqarishi va mavjud zaxiralarga tayanish darajasi ortib borayotganini ko'rsatdi. Bu esa kelajakda ta'minot tanqisligining oldini olish uchun yangi uran konlarini ishga tushirish va investitsiya faolligini kuchaytirish zaruratini yanada dolzarb etmoqda.

NAMIBIYADAGI LANGER HEINRICH KONINING QAYTA TIKLANISHI

Namibiyada uran ishlab chiqarishdagi tiklanish Langer Heinrich konining tezkor qayta ishga tushirilishi hisobiga jadallashdi. 2024-yil oxirida faoliyat qayta tiklanganidan so'ng, Paladin Energy kompaniyasiga tegishli Langer Heinrich konida 2025-yil davomida ishlab chiqarish hajmlari keskin oshirildi. Iyun oyiga kelib jamlangan ishlab chiqarish hajmi 3 million funtdan ortiq U_3O_8 ni tashkil etib, jahon uran sanoatida eng tezkor ishlab chiqarish tiklanishlaridan biri sifatida qayd etildi.

Mazkur qayta ishga tushirish Namibiyaning yetakchi uran yetkazib beruvchi sifatidagi mavqeini sezilarli darajada mustahkamlab, yuqori siyosiy va operatsion xatarlarga ega bo'lgan ayrim yurisdiksiyalardagi ta'minot uzilishlarini qisman qopladi. Paladin 2025-yilning ikkinchi choragida deyarli 994 ming funt miqdorida rekord choraklik ishlab chiqarish hajmini qayd etdi hamda kon 2026-moliyaviy yilga kelib to'liq ishlab chiqarish quvvatiga chiqishi reja asosida ketayotganini ma'lum qildi.

Langer Heinrich konining tezkor tiklanishi bozor sharoitlari tobora keskinlashib borayotgan bir paytda qayta ishga tushirilishi mumkin bo'lgan aktivlarning strategik ahamiyatini yaqqol ko'rsatdi. Hozirgi sharoitda ishlab chiqarishga tezkor chiqish imkoniyati uran bozorida asosiy raqobat ustunliklaridan biriga aylanmoqda.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

MARKAZIY OSIYODA ORANO KOMPANIYASINING YANGI LOYIHALARI

Fransiyaning yirik atom energetikasi yoqilg'i yetkazib beruvchisi Orano 2025-yilda boshqa mintaqalardagi uzilishlar fonida uran ta'minotini diversifikatsiya qilish maqsadida Markaziy Osiyoga strategik burilish qildi. Mart oyida Orano va O'zbekistonning davlat operatori Navoiyuran o'rtasida Nurlikum Mining qo'shma korxonasi doirasida amalga oshirilayotgan Djongeldi loyihasini qayta tuzish bo'yicha kelishuv imzolandi. Mazkur kelishuvga muvofiq, loyiha tarkibiga Itochu Corporation strategik hamkor sifatida jalb etildi. To'liq quvvatga chiqqan holda Djongeldi loyihasi yiliga taxminan 700 tonna uran ishlab chiqarishi kutilmoqda. Bu O'zbekistonning ishonchli yetkazib beruvchi sifatidagi rolini mustahkamlab, Orano portfelining barqarorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, Orano 2025-yil yanvar oyida Mo'g'ulistondagi Zuuvch-Ovoo uran konini rivojlantirish uchun qariyb 1,6 mlrd AQSh dollari miqdorida investitsiya kiritish majburiyatini oldi. Mazkur loyiha Nigerda to'xtatilgan operatsiyalar oqibatida yo'qotilgan ishlab chiqarish hajmlarini qoplashga qaratilgan.

Ushbu investitsiyalar Orano kompaniyasining siyosiy jihatdan barqaror va investitsiyalar uchun qulay yurisdiksiyalar tomon strategik qayta muvozanatlanayotganini ko'rsatmoqda. Bu jarayon global uran bozorida sharoitlar keskinlashib borayotgan bir paytda geosiyosiy xatarlarni kamaytirish va uzoq muddatli ta'minotni kafolatlashga qaratilgan sanoat miqyosidagi kengroq tendensiyaning aks ettiradi.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

KANADADA URAN KONLARI BO'YICHA MUHIM TASHABBUSLAR

Kanada so'nggi o'n yilliklar ichida ilk yangi uran konini ishga tushirishga bir qadam yaqinlashdi. 2025-yilda Denison Mines kompaniyasi muhim ruxsatnomalarni ilgari surib, Saskachevan provinsiyasida joylashgan Wheeler River loyihasi bo'yicha viloyat darajasidagi ekologik baholashdan iyul oyida muvaffaqiyatli o'tdi. Natijada, yuqori tarkibli Phoenix koni in-situ recovery (ISR) texnologiyasi asosida qurilish bosqichiga tayyor holatga keltirildi. Loyiha amalga oshirilgan taqdirda, Phoenix Kanadadagi birinchi ISR usulidagi uran koni va milliy ta'minotga qo'shiladigan navbatdagi yirik "greenfield" loyiha bo'ladi.

Federal darajadagi litsenziyalash bo'yicha tinglovlar rejalashtirilgan, asosiy ruxsatnomalarning aksariyati esa allaqachon olingan. Shu bois loyiha yakuniy investitsiya qarorini qabul qilish bosqichiga yaqinlashmoqda. Shu bilan birga, Denison Mines Wheeler River hududiga yaqin joylashgan Midwest konida ham ISR texnologiyasini qo'llash bo'yicha ijobiy iqtisodiy baholash natijalarini e'lon qildi. Bu yondashuvning kengaytirilish imkoniyatlarini va texnologik samaradorligini tasdiqlaydi.

Mazkur yutuqlar Kanadada uran ishlab chiqarishining qayta jonlanish ehtimolini kuchaytirib, tartibga solish jarayonlaridagi ijobiy siljishlar, past ekologik ta'sirga ega texnologik yechimlar hamda global ta'minot sharoitlari keskinlashib borayotgan bir paytda investorlar ishonchining ortib borayotganini yaqqol namoyon etmoqda.

XITOIY ICHKI URAN TA'MINOTINI KENGAYTIRMOQDA

2025-yilda Xitoy ichki uran ta'minotini kengaytirish va tashqi manbalarga qaramlikni kamaytirish yo'lida qat'iy choralar ko'rdi. Mamlakatdagi yagona uran ishlab chiqaruvchi kompaniya — China National Uranium Co. — dekabr oyida Shenchjen fond birjasida IPO o'tkazib, Xitoy tarixida birinchi ommaviy savdoga chiqarilgan tabiiy uran kompaniyasiga aylandi. Birja debyuti chog'ida aksiyalar qiymati qariyb 280 foizga oshdi, bu esa uranning strategik o'sish yo'nalishi sifatida investorlar tomonidan yuqori baholanayotganini ko'rsatdi.

IPO doirasida jalb qilingan mablag'lar ichki geologik qidiruv va konchilik faoliyatini kengaytirishga yo'naltiriladi. Ushbu yondashuv Pekinning uzoq muddatli energetik xavfsizlikni ta'minlash maqsadida atom energetikasi uchun mustahkam "yoqilg'i bazasi"ni shakllantirish strategiyasiga to'liq mos keladi.

Amaliy natijalar ham e'tiborga molik bo'ldi. Xitoyning flagman "Milliy №1 uran" namoyish loyihasi qurilish ishlari boshlanganidan atigi bir yil o'tib uran konsentratining ilk partiyasini ishlab chiqardi. Bu jahon amaliyotida juda qisqa muddat hisoblanib, loyiha boshqaruvi va texnologik samaradorlikning yuqori darajasini aks ettiradi.

Umuman olganda, ushbu o'zgarishlar Xitoyda uran bo'yicha o'zini o'zi ta'minlash jarayoni jadallashayotganini ko'rsatmoqda. Bu atom energetikasi yoqilg'i siklining barqarorligini mustahkamlab, global ta'minot sharoitlari keskinlashib borayotgan bir paytda mamlakatda tez sur'atlarda kengayib borayotgan atom reaktorlar parkini uzluksiz yoqilg'i bilan ta'minlashga xizmat qilmoqda.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

URAN SANOATIDAGI XALQARO SIYOSIY O'ZGARISHLAR

2025-yilda AQSh hukumati atom energetikasi yoqilg'i strategiyasini jadallashtirdi. Uran AQSh Geologiya xizmati (USGS) tomonidan yuritiladigan muhim mineral resurslar ro'yxatiga qayta kiritildi va bu uning strategik ahamiyatini yana bir bor mustahkamladi. Mart oyida AQSh Energetika vazirligi (DOE) III+ avlod kichik modulli reaktorlarni (SMR) joriy etishni qo'llab-quvvatlash uchun 900 mln AQSh dollari miqdorida moliyalashtirish dasturini e'lon qildi. Yil yakuniga kelib, ushbu mablag'larning 400 mln AQSh dollari Tennessee Valley Authority'ga (300 megavatt elektr quvvatiga ega BWRX-300 qurilmasi uchun) hamda 400 mln AQSh dollari Holtec kompaniyasiga (ikki dona SMR-300 qurilmasi uchun) ajratildi.

2026-yil yanvar oyida DOE qo'shimcha ravishda taxminan 2,7 mlrd AQSh dollari miqdorida uzoq muddatli shartnomalar tuzib, past boyitilgan uran (LEU) va yuqori boyitilgan past boyitilgan uran (HALEU) bo'yicha ichki boyitish quvvatlarini kengaytirishga yo'naltirdi. Shuningdek, may oyida qabul qilingan ijro etuvchi farmonlar paketi federal idoralarga litsenziyalash jarayonlarini tezlashtirish, yoqilg'ini qayta ishlashni rivojlantirish hamda AQShda atom energetikasi yoqilg'i siklini mustahkamlash bo'yicha aniq topshiriqlarni belgilab berdi.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

SOHAGA TEGISHLI KELISHUVLAR VA MUHIM XALQARO TASHABBUSLARI

2025-yilda chegaralararo uran ta'minoti va atom energetikasini rivojlantirish bo'yicha kelishuvlar sezilarli darajada faollashdi. Noyabr oyida Kanada va Hindiston o'rtasida 10 yil muddatga mo'ljallangan, 2,8 mlrd AQSh dollari qiymatidagi uran eksporti bo'yicha kelishuvni yakunlash arafasida ekani xabar qilindi. Ushbu bitim doirasida Cameco asosiy yetkazib beruvchi sifatida ko'rilmoqda.

Markaziy Osiyoda esa jahonning eng yirik uran ishlab chiqaruvchisi bo'lgan Qozog'iston ichki atom energetikasini rivojlantirish yo'lida aniq qadamlar tashladi. 2024-yilda jamoatchilik tomonidan ma'qullanganidan so'ng, 2025-yil iyun oyida Prezident Qosim-Jo'mart To'qayev Rossiyaning Rosatom kompaniyasi bilan mamlakatdagi birinchi tijorat atom elektr stansiyasi reaktorini qurish bo'yicha kelishuvni imzoladi.

Janubiy Amerikada esa Braziliya 2025-yil dekabr oyida "Pro-Urânio" tashabbusini ishga tushirdi. Mamlakatning milliy taraqqiyot banki — BNDES — Angra atom elektr stansiyasi majmuasini ichki uran bilan ta'minlashni kengaytirish, shuningdek, kelgusida eksport imkoniyatlarini yaratishga qaratilgan uran ishlab chiqarish loyihalari bo'yicha axborot so'rovi (RFI) e'lon qildi.

Umuman olganda, ushbu tashabbuslar atom energetikasi yoqilg'i ta'minoti bo'yicha xalqaro hamkorlikning chuqurlashib borayotganini, shuningdek, ishlab chiqaruvchi va iste'molchi davlatlarning ichki salohiyatni kengaytirishga qaratilgan strategik yondashuvlari kuchayayotganini ko'rsatmoqda.

IQLIM SIYOSATI DOIRASIDAGI MAJBURIYATLAR

2025-yil noyabr oyida Braziliyaning Belém shahrida bo'lib o'tgan COP30 sammitida atom energetikasining global dekarbonizatsiya jarayonidagi o'рни yana bir bor mustahkamlandi. Jahon Yadro Assotsiatsiyasi (World Nuclear Association) o'zining Net Zero koalitsiyasini kengaytirib, 2050-yilga qadar global atom energetikasi quvvatlarini uch baravar oshirish maqsadini ilgari surdi. Koalitsiyaga yangi a'zolar sifatida Stifel va CIBC kabi investitsiya kompaniyalari, shuningdek, ma'lumotlar markazlari operatori Equinix qo'shildi.

Shu bilan birga, Ruanda va Senegal atom energetikasini uch baravar oshirish to'g'risidagi deklaratsiyani imzolab, hujjatga qo'shilgan davlatlar sonini yil yakuniga kelib 33 taga yetkazdi. Taqqoslash uchun, 2023-yilda ushbu tashabbusni qo'llab-quvvatlagan mamlakatlar soni 17 ta edi. World Nuclear Outlook 2025 hisobotida qayd etilishicha, agar hozirda rejalashtirilgan qurilish loyihalari belgilangan jadval asosida amalga oshirilsa, atom energetikasi quvvatlarini uch baravar oshirish maqsadiga erishish real hisoblanadi.

Yevropada esa tartibga solish muhitida aniqlik kuchaydi. 2025-yil 10-sentabr kuni Yevropa Ittifoqi Bosh sudi atom energetikasini Yevropa Ittifoqining Barqaror moliyalashtirish taksonomiyasiga kiritish to'g'risidagi qarorni o'z kuchida qoldirib, Avstriyaning huquqiy e'tirozini rad etdi. Ushbu qaror atom energetikasining "yashil investitsiya" sifatidagi maqomini mustahkamlab, sohada siyosiy qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish hamda kapital oqimlarini faollashtirishga xizmat qildi.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

SANOAT SOHASIDAGI HAMKORLIKLAR VA BOZOR MUHITIDAGI KAYFIYAT

2025-yilda atom energetikasi bilan bog'liq korporativ hamkorliklar, ayniqsa texnologiya sektori ishtirokida, yanada chuqurlashdi. Avgust oyida Google Tennessi shtatida rejalashtirilayotgan Kairos Power'ning IV avlod reaktori loyihasidan 20 yil muddatga 50 megavatt quvvat sotib olish bo'yicha elektr energiyasi xarid shartnomasini imzoladi. Bu IV avlod reaktorlari asosida amalga oshirilayotgan ilk yirik miqyosdagi offtake bitimi sifatida baholanmoqda. Oktabr oyida esa Amazon Vashington shtatida qurilishi rejalashtirilgan Cascade Advanced Energy Center loyihasining yangilangan vizual materiallarini taqdim etdi. Mazkur majmua doirasida X-energy bilan hamkorlikda ishlab chiqilayotgan Xe-100 rusumidagi 12 tagacha kichik modulli reaktorni joylashtirish rejalashtirilgan.

Konchilik yo'nalishida ham bozor kayfiyati ijobiyligicha qoldi. Orano 2024-yilda Nigerdagi faoliyatiga kirish imkoniyatini yo'qotganiga qaramay, 2025-yilda muqobil maydonlarda ishlab chiqarish hajmlarining oshirilishi hisobiga daromadlar tiklanganini ma'lum qildi. Cameco McArthur River kabi asosiy aktivlar bo'yicha konstruktiv istiqbolni saqlab qoldi, Kazatomprom esa ishlab chiqarish bo'yicha rejalashtirilgan ko'rsatkichlarni tasdiqlab, global miqyosda atom energetikasiga bo'lgan uzoq muddatli talabga ishonch yuqori ekanini namoyon etdi.

KONCHILIK VA ATOM REAKTORLARI TEXNOLOGIYALARIDAGI INNOVATSIYALAR

2025-yilda uran konchiligida va atom energetikasi yoqilg'ı siklida texnologik investitsiyalar sezilarli darajada faollashdi. Bu jarayon sektorning xavfsiz, past tannarxli va ekologik jihatdan mas'uliyatli ta'minotga yo'naltirilgan strategik burilishini aks ettiradi. Fransiyada Orano Pau universiteti va ANR bilan hamkorlikda SATURNE dasturini ishga tushirdi. Dastur ruda tavsiflarini chuqurlashtirish hamda in-situ recovery (ISR) texnologiyasini yanada murakkab geologik sharoitlarda qo'llashni kengaytirishga qaratilgan bo'lib, qo'shimcha resurslarni iqtisodiy jihatdan o'zlashtirish va ekologik hamda operatsion xatarlarni kamaytirishi kutilmoqda.

AQShda esa Energy Fuels kompaniyasi White Mesa qayta ishlash majmuasida 1 million funtdan ortiq uran oksidini qayta ishlaganini ma'lum qildi. Bu geosiyosiy va ta'minot zanjiri bosimlari kuchayib borayotgan bir sharoitda mamlakatda ichki uran ishlab chiqarish quvvatlarining amaliy jihatdan tiklanayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, robototexnika va masofaviy monitoring (remote sensing) texnologiyalarining dastlabki joriy etilishi sohaning uzoq muddatda avtomatlashtirish, xavfsizlikni oshirish va mehnat unumdorligini yaxshilash tomon yo'nalayotganidan dalolat bermoqda. Mazkur texnologik innovatsiyalar global uran bozorida raqobat ustunligini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylanib, atom energetikasi yoqilg'ı zanjiri barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda.

KONCHILIK VA ATOM REAKTORLARI TEXNOLOGIYALARIDAGI INNOVATSIYALAR

Reaktor texnologiyalari yoʻnalishida ham izchil taraqqiyot qayd etilib, atom energetikasi qiymat zanjiri boʻylab shakllangan ijobiy impulsni yanada mustahkamladi. AQSh Energetika vazirligi (DOE) III+ avlod kichik modulli reaktorlar dasturi doirasida Tennessee Valley Authority va Holtec kompaniyalariga har biriga 400 mln AQSh dollari miqdorida mablagʻ ajratdi. Ushbu qaror keng miqyosda joriy etilishi mumkin boʻlgan, past uglerodli va uzluksiz bazaviy elektr energiyasi ishlab chiqarishni qoʻllab-quvvatlash boʻyicha kuchli federal siyosiy irodani namoyon etdi.

Xususiy sektor faolligi ham jadallashdi. Amazon va X-energy kompaniyalari Cascade maydonida 12 tagacha Xe-100 reaktorlarini joylashtirish rejalari boʻyicha ishlarni ilgari surdi. Bu texnologiya kompaniyalari tomonidan maʼlumotlar markazlari kengayishi va sanoat oʻsishini taʼminlash uchun ishonchli va toza energiya manbalariga boʻlgan talab ortib borayotganini koʻrsatadi. Shu bilan birga, yuqori boyitilgan past boyitilgan uran (HALEU) boʻyicha tuzilayotgan boyitish shartnomalari keyingi avlod reaktorlari uchun yoqilgʻi siklining tayyorligi strategik ahamiyatga ega ekanini yana bir bor tasdiqladi.

Termoyadro yoʻnalishida ham muhim natijalarga erishildi. 2025-yil fevral oyida Fransiyaning CEA tashkiloti WEST Tokamak qurilmasida reaktor sharoitlariga yaqin parametrlar ostida 22 daqiqadan ortiq vaqt davomida plazmani barqaror ushlab turishga muvaffaq boʻldi. Ushbu yutuq kelgusida termoyadro energetikasining parchalanishga asoslangan atom energetikasini toʻldiruvchi istiqbolli energiya manbai sifatidagi salohiyatiga boʻlgan uzoq muddatli ishonchni kuchaytirdi.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

KONCHILIK VA REAKTOR TEXNOLOGIYALARIDAGI INNOVATSIYALAR

2025-yil o'rtalariga kelib, global atom energetikasi sohasidagi ijobiy sur'atlar saqlanib qoldi: dunyo bo'ylab qariyb 71 gigavatt quvvatdagi obyektlar qurilish bosqichida bo'lib, yana 398 gigavatt quvvat allaqachon ekspluatatsiyada edi. Yirik reaktor loyihalari Xitoy, Hindiston, Rossiya va Belarusda izchil rivojlanishda davom etdi, bu atom energetikasi bazaviy ishlab chiqarishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan davlat investitsiyalarining barqarorligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, Buyuk Britaniya va Polshada kichik modulli reaktorlar (SMR) dasturlari jadallashib, energiya xavfsizligi va dekarbonizatsiya maqsadlari uchun moslashuvchan hamda nisbatan past kapital talab qiluvchi yechimlarga qiziqish ortib borayotganini aks ettirdi.

World Nuclear Association ma'lumotlariga ko'ra, milliy energetika va iqlim maqsadlariga erishish uchun 2050-yilga qadar global atom energetikasi quvvatlarini deyarli uch baravar oshirish talab etilishi mumkin. Ushbu yo'nalish uranga bo'lgan uzoq muddatli tarkibiy talabni mustahkamlab, yoqilg'i siklining barqarorligini strategik ustuvorlik darajasiga ko'taradi hamda yaqin kelajakda konchilik, qayta ishlash va boyitish kabi yuqori oqim segmentlarida texnologik innovatsiyalarni jadallashtiradi.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

ILG'OR TEXNOLOGIK KOMPANIYALAR ATOM REAKTORLARINING GLOBAL ENERGETIKADAGI ROLINI MUSTAHKAMLAMOQDA

2025-yilda atom energetikasi sektori strategik ahamiyat kasb etdi. Yirik texnologiya kompaniyalari — Amazon, Microsoft, Google va Meta — ma'lumotlar markazlari faoliyatida uglerodsiz va ishonchli elektr energiyasiga bo'lgan talab ortib borayotgan bir sharoitda atom energetikasiga asoslangan elektr energiyasi xarid shartnomalarini tuza boshladi. World Nuclear News ma'lumotlariga ko'ra, bunday kelishuvlar sun'iy intellekt va bulutli infratuzilmani energiya bilan ta'minlashda atom energetikasining tobora muhim o'rin egallayotganini ko'rsatadi.

Davlatlar ham ushbu jarayonga mos ravishda chora-tadbirlarni amalga oshirishmoqda. Iqlim majburiyatlari va energetik xavfsizlik bilan bog'liq xavotirlar fonida bir qator mamlakatlar atom energetikasidan bosqichma-bosqich chiqish rejalarini qayta ko'rib chiqdi yoki mavjud reaktorlar xizmat muddatini uzaytirdi. Xalqaro Atom Energetikasi Agentligi hamda global sanoat tashkilotlari atom energetikasining xavfsizlik va past emissiya ko'rsatkichlarini faol targ'ib qilishda davom etdi. Bu esa uran bo'yicha geologik qidiruvlarga, jumladan noyob metal qo'shimcha mahsulotlarini o'zlashtirishga qaratilgan loyihalarga investitsiyalarni ko'paytirdi.

Atom energetikasi global energetika tizimida tobora asosiy o'rin egallab borayotgan bir paytda, mutaxassislar ushbu "uran renessansi"ning barqarorligi konchilik va yoqilg'i infratuzilmasiga o'z vaqtida investitsiyalar yo'naltirilishiga bevosita bog'liqligini ta'kidlamoqda. Uzoq muddatli kengayish salohiyatini ta'minlash uchun ta'minot zanjiri bo'ylab muvofiqlashtirilgan va oldindan rejalashtirilgan yondashuv hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

SHVETSIYADA URAN QAZIB OLISH BO'YICHA TAQIQNING BEKOR QILINISHI

Shvetsiya ichki uran resurslarini o'zlashtirish yo'lida muhim siyosiy burilish qildi. 2025-yil 5-noyabr kuni mamlakat parlamenti — Riksdag — 2018-yildan buyon amal qilib kelgan uranni qidirish va qazib olishga qo'yilgan milliy taqiqni bekor qilish to'g'risida qaror qabul qildi. 2026-yil 1-yanvardan kuchga kiradigan huquqiy o'zgartirishlarga muvofiq, uran konsessiya beriladigan foydali qazilma maqomiga qayta tasniflanib, Shvetsiyaning Minerallar to'g'risidagi qonuni doirasida ruxsat berish va loyihalarni amalga oshirish imkoniyati yaratildi.

Shvetsiya Geologiya xizmati ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatning tog' jinslari Yevropada aniqlangan uran resurslarining taxminan 27 foizini o'z ichiga oladi. Bu Shvetsiyani mintaqaviy miqyosda salmoqli yetkazib beruvchiga aylanishi mumkin bo'lgan davlat sifatida ko'rsatmoqda. Tartibga solishdagi ushbu o'zgarishlardan foydalanishga tayyor kompaniyalar qatorida Aura Energy va District Metals mavjud bo'lib, ular uran qo'shimcha mahsulot sifatida o'zlashtirilishi mumkin bo'lgan rivojlangan polimetall loyihalarga egalik qiladi.

Mazkur qaror atom energetikasi yoqilg'i xavfsizligini qayta baholashga qaratilgan strategik yondashuvni ifodalaydi. Shvetsiyaning atom energetikasini qo'llab-quvvatlash siyosati yangilanishi hamda uzoq yillar davomida uran importiga bo'lgan qaramlikni kamaytirish maqsadida ichki resurslarni safarbar etish niyati ushbu qarorning asosiy omillari sifatida namoyon bo'lmoqda.

AQSH ICHKI URAN LOYIHALARINI TEZLASHTIRMOQDA

AQSh 2025-yil boshida ichki uran loyihalarini jadallashtirish bo'yicha qat'iy choralar ko'rdi va bu uranning qayta tiklangan strategik maqomini yaqqol ko'rsatdi. Yanvar oyida Prezident Donald Tramp "milliy energetik favqulodda holat" e'lon qiluvchi ijro etuvchi farmonni imzoladi. Ushbu qaror muhim mineral resurslar, jumladan uran bo'yicha loyihalar uchun ruxsat berish jarayonlarini tezlashtirish imkonini berdi. Shundan so'ng AQSh Ichki ishlar vazirligi Yerlarni boshqarish byurosiga (BLM) uran konlari bo'yicha ekologik ekspertizalarni 14 kun ichida yakunlash vazifasini yukladi — odatda bir necha oy davom etadigan jarayon keskin qisqartirildi.

2025-yil may oyiga kelib, BLM soddalashtirilgan tartib doirasida Yuta shtatidagi Velvet-Wood uran koni loyihasini ma'qulladi. Bu favqulodda dastur asosida ruxsat berilgan ilk uran loyihasi bo'ldi. Shtat va federal darajadagi rasmiylar ushbu qarorni ichki atom energetikasi yoqilg'i ta'minoti zanjirlarini qayta tiklash uchun tezkor va samarali litsenziyalash muhim ahamiyatga ega ekanini ta'kidlab, ijobiy baholadi.

Mazkur siyosiy burilish Vashingtonning energetik mustaqillik va milliy xavfsizlik masalalariga tobora katta e'tibor qaratayotganini ko'rsatadi. Atom energetikasi quvvatlarini kengaytirish rejalari fonida AQSh xorijiy yetkazib beruvchilarga qaramlikni kamaytirishga intilib, uran qazib olishni qo'llab-quvvatlash bo'yicha federal miqyosidagi yondashuvni sezilarli darajada kuchaytirmoqda.

Boshqa muhim siyosiy o'zgarishlar

2025-yilda qabul qilingan yana bir qator siyosiy qarorlar uran va atom energetikasi sektorida kechayotgan strategik qayta yo'naltirish jarayonini yanada yaqqol namoyon etdi. Yevropada Vengriya noyabr oyida AQSh bilan atom energetikasi yoqilg'isi ta'minotini diversifikatsiya qilishga qaratilgan kelishuvlarga erishdi. Ushbu kelishuvlar doirasida Westinghouse Electric Company 2028-yildan boshlab Rossiya loyihasi asosida qurilgan Paks I atom elektr stansiyasini yoqilg'i bilan ta'minlash bo'yicha 114 mln AQSh dollari miqdoridagi shartnomani qo'lga kiritdi. Bu yetkazib berishlar amaldagi TVEL ta'minotini to'ldiruvchi manba sifatida ko'zda tutilmoqda.

Shu bilan birga, AQSh Paks II atom elektr stansiyasi loyihasi bo'yicha ham muhim qaror qabul qildi. Rossiya yetakchiligida amalga oshirilayotgan mazkur loyiha doirasida qurilish ishlarini davom ettirish imkonini berish maqsadida ayrim sanksiyalar bekor qilindi va maxsus litsenziya istisnolari taqdim etildi. Natijada, atom energetikasi yoqilg'isini diversifikatsiya qilish masalasi sanksiyalarni yumshatish bilan bog'lab qo'yildi: bu Vengriyaning atom energetikasini kengaytirish rejalarini amalga oshirishga imkon berar ekan, bir vaqtning o'zida AQSh va uning ittifoqchilarining Rossiyaga yagona manba sifatida qaramlikni kamaytirish bo'yicha strategik maqsadlariga xizmat qildi.

Ushbu o'zgarishlar siyosiy qarorlar va tijorat strategiyalari tobora ko'proq uyg'unlashib borayotganini ko'rsatmoqda. Hukumatlar energiya xavfsizligi, ittifoqchilik munosabatlari va geosiyosiy omillar o'rtasida muvozanatni ta'minlashga intilmoqda. Yevropa Ittifoqining uranni muhim xomashyo resurslari doirasiga kiritish bo'yicha kengroq yondashuvi bilan bir qatorda, bunday tashabbuslar bo'linib borayotgan global sharoitda atom energetikasi yoqilg'i ta'minoti zanjirlarini ta'minlashga qaratilgan tobora pragmatik siyosat shakllanayotganidan dalolat beradi.

AQShda tezlashtirilgan uran qazib olishga qarshi noroziliklar – Yuta shtati

2025-yilda AQShda uran qazib olishni tezlashtirish siyosati mahalliy darajada qarshiliklarga duch keldi. Iyun oyida tub aholi vakillari, mahalliy aholi va ekologik tashkilotlar federal favqulodda tartib asosida ma'qullangan ilk loyiha bo'lgan Yuta shtatidagi Velvet-Wood uran konining qayta ishga tushirilishiga qarshi namoyishlar o'tkazdi. Qarshilik bildirgan tomonlar atigi 11 kun ichida yakunlangan ekologik baholash jarayoni atrof-muhitga ta'sirni yetarlicha chuqur o'rganmaganini hamda jamoatchilik bilan to'liq maslahatlashuv o'tkazilmaganini ta'kidladi. Ute Mountain Ute qabilasi vakillari suv resurslarining ifloslanishi va qabila yerlariga salbiy ta'sir ehtimoli borasida jiddiy xavotirlar bildirdi.

Federal va shtat darajasidagi rasmiylar loyiha ichki atom energetikasi yoqilg'i xavfsizligini ta'minlash uchun muhim ekanini ilgari surgan bo'lsa-da, mazkur noroziliklar tezlashtirilgan ruxsat berish amaliyoti fonida ekologik ma'suliyat bilan bog'liq xatarlar kuchayayotganini hamda bunday loyihalar bo'yicha huquqiy e'tirozlar yuzaga kelishi ehtimoli yuqori ekanini ko'rsatdi.

NAVOIYURAN
State-owned Enterprise

MAHALLIY HAMJAMIYAT VA ATROF-MUHIT BILAN DOIMIY MULOQOT

2025-yilda uran sektorida mahalliy hamjamiyatlar va atrof-muhit bilan bog'liq masalalar doimiy muhokama markazida bo'lib qoldi. AQShning g'arbiy hududlarida tub aholi tomonidan ilgari faoliyat yuritgan obyektlarga nisbatan qarshiliklar davom etmoqda. Xususan, oktabr oyida White Mesa Ute qabilasi vakillari tomonidan Energy Fuels kompaniyasining White Mesa qayta ishlash majmuasiga qarshi o'tkazilgan an'anaviy ma'naviy norozilik aksiyasi yer osti suvlari ifloslanishi bilan bog'liq uzoq yillik xavotirlarni yana bir bor keng muhokamaga olib chiqdi.

Kanada va Avstraliyada esa yangi uran loyihalarini ilgari surishda First Nations va aborigen hamjamiyatlar bilan muloqot muhim shart sifatida saqlanib qoldi. 2025-yil davomida mazkur mamlakatlarda yirik ommaviy norozilik qayd etilmagan bo'lsa-da, loyihalarni amalga oshirish jarayonida ijtimoiy rozilik masalasi asosiy omil bo'lib qolmoqda. Shu bilan birga, ilgari foydalanilgan hududlarda ekologik monitoring masalalari ham e'tibor markazida bo'ldi — jumladan, Dehli yaqinidagi hududlarda yer osti suvlarda uran miqdori oshayotgani haqidagi xabarlar jamoatchilik muhokamasiga sabab bo'ldi.

2025-yil muhim bir ziddiyatni yana bir bor ko'rsatdi: hukumatlar ichki uran ta'minotini tezlashtirishga intilayotgan bir paytda, mahalliy hamjamiyatlar atrof-muhitni qat'iy muhofaza qilish, ochiqlik va mazmunli maslahatlashuvni talab qilishda davom etmoqda. Bu esa strategik ta'minot ustuvorliklari bilan bir qatorda ijtimoiy va tartibga solish xatarlarini ham hisobga olish zarurligini yaqqol namoyon etadi.

XULOSA: YIL DAVOMIDA URAN BOZORINING KELGUSIDAGI STRATEGIK O'SISHI UCHUN MUSTAHKAM ASOSLAR SHAKLLANDI

2025-yil global uran va atom energetikasi manzarasida tarkibiy burilish davri bo'ldi. Uran spot narxlari yil davomida vaqti-vaqti bilan pasayishlarni ko'rsatgan bo'lsa-da, yil yakuniga kelib ko'p yillik eng yuqori darajalarda mustahkamlandi. Bunga uzoq muddatli shartnomalar hajmining ortishi hamda elektr energetika kompaniyalari va texnologiya sektori tomonidan shakllangan kuchli talab signallari turtki bo'ldi. Hukumatlar AQShda uranning muhim mineral sifatida belgilanishidan tortib, xalqaro yoqilg'i kelishuvlarigacha bo'lgan yirik siyosiy va moliyaviy mexanizmlarni ilgari surdi. Shu bilan birga, yirik iste'molchilar bilan tuzilayotgan "offtake" bitimlari va "kichik modulli reaktorlar (SMR)"ni joriy etish asosiy bozorlarda faollashdi.

Konchilik faoliyatida ham ehtiyotkorona tendensiyalar kuzatildi: yetakchi ishlab chiqaruvchilar ishlab chiqarish bo'yicha hajmlarni saqlab qoldi, dastlabki bosqichdagi loyihalar esa qayta faollashdi. In-situ recovery (ISR) texnologiyalaridagi yutuqlardan tortib, termoyadro tadqiqotlari (fusion R&D)gacha bo'lgan innovatsiyalar ta'minot zanjirlarini va reaktor texnologiyalarini modernizatsiya qilishga bo'lgan keng ko'lamli majburiyatni namoyon etdi. Shu bilan birga, yangi reaktorlar qurilishi va amaldagi obyektlar xizmat muddatining uzaytirilishi atom energetikasining uzoq muddatli dekarbonizatsiyadagi roliga bo'lgan ishonchni yanada mustahkamladi.

2050-yilga qadar global atom energetikasi quvvatlarini uch baravar oshirish sari intilish kuchayib borar ekan, 2025-yil sanoatning navbatdagi o'sish bosqichi yuqori oqimga barqaror investitsiyalar, siyosiy muvofiqlik va ta'minot zanjiri barqarorligiga bevosita bog'liq bo'lishini yaqqol ko'rsatdi. Natijada, kelgusi yillarda uran bozori raqobatbardosh va strategik jihatdan muhim maydon sifatida shakllanishi uchun zarur sharoitlar yaratildi.

Manbalar: uran bozori va sanoatiga oid joriy ma'lumotlar tarmoq hisobotlari va OAV materiallaridan jamlangan: TradeTech (uran narxlari), World Nuclear Association (World Nuclear Fuel Report 2025), Reuters (yadro quvvatlari va yoqilg'i prognozlari), World Nuclear News (loyihalar yangiliklari), AQSh hukumat idoralari — DOE va USGS nashrlari hamda boshqa ochiq manbalar.

